

Οσία Φωτεινή: Η πιο γνωστή και αγαπητή Κύπρια Αγία

/ [Γνώμες](#)

Η Οσία Φωτεινή

Η πιο γνωστή και αγαπητή Κύπρια Αγία είναι η αγία Φωτεινή, ιδιαίτερα μάλιστα στην Καρπασία, όπου απλά την επικαλούνται ως αγία «Φωτού»¹.

Οι πληροφορίες για τον βίο της στηρίζονται πιο πολύ στην πλούσια τοπική παράδοση, δεν απουσιάζουν, ωστόσο, και οι γραπτές μαρτυρίες. Η αρχαιότερη γραπτή μαρτυρία για την Αγία είναι το Χρονικόν του Λεόντιου Μαχαιρά, οι πληροφορίες του οποίου αναπαράγονται και σε άλλες πηγές των χρόνων της Λατινοκρατίας και της Τουρκοκρατίας².

Στοιχεία για την Αγία αντλούμε επίσης από την Ακολουθία του Ακακίου Μοναχού (1732/33). Στον Ακάκιο στηρίζεται και η Ακολουθία του Αντωνίου Τειρμεντζόγλου, η οποία διασώζεται στο χειρόγραφο Ιεράς Μητροπόλεως Κιτίου 25 (φφ. 246-287), που χρονολογείται στις αρχές του 19ου αιώνα. Του ίδιου αιώνα (19ου) είναι και οι υπόλοιπες πηγές για την Αγία και προέρχονται από τους λόγιους Μαχαιριώτες Ιγνάτιο (1881) και Μητροφάνη (1899), περιλαμβάνουν σύντομο συναξάρι και αναπαράγουν ουσιαστικά πληροφορίες προγενέστερων πηγών³.

Ο Λεόντιος Μαχαιράς παραθέτει μία πολύ σημαντική πληροφορία για τα χρόνια ανεύρεσης του ιερού τάφου και λειψάνου της Αγίας και της τιμής προς αυτήν από τους Κυπρίους. Η αναφορά έχει ως εξής:

«Ακομή ευρίσκεται εις την Ακροτικήν εις την κώμην του Αγίου Ανδρονίκου της Κανακαρίας, έχει ολλίγον καιρόν και ευρέθην δε αποκαλύψεως Θεού, την λέγουν αγίαν Φωτεινήν, και ο τάφος της είνε κάτω της γης· έχει βήμαν και έχει νερόν αγίασμαν, και έχει πολλών βάθος νερόν, και εις το γύρισμαν του φενγκαρίου πήσσει [πήζει] απάνω το νερόν, καθώς πήσσει το πάγος, εις μίαν τζίππαν, και σηκώννουν το ω(ς) γοιόν [σαν] μίαν τάβλαν ως το πάγος, και το ν' αργήση λει [λιώνει] και γίνεται ψιλόν ως γοιόν τον κορνιαχτόν, και χολλιάζονται τυφλοί και θεραπεύονται».

Τα γραφόμενα του Μαχαιρά υποδεικνύουν ότι το λείψανο βρέθηκε κατά τον 15ο αιώνα. Η αναφορά του Μαχαιρά σε «βήμα» κάτω από τον τάφο της Αγίας υποδεικνύει πως στο σπήλαιο τελούσαν Λειτουργίες. Οι λεπτομέρειες για το «αγίασμαν», ότι δηλαδή «πήσσει», κατόπιν διαλύεται και γίνεται σκόνη, την οποία οι πιστοί, κυρίως όσοι έχουν παθήσεις στα μάτια, την χρησιμοποιούν προς ίαση, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Σύμφωνα με τα συναξάρια της, η αγία Φωτεινή είναι «Καρπασέων το κλέος ... καύχημα ... και Κυπρίων αγλάισμα». Πιθανόν να έζησε κατά την πρώιμη βυζαντινή εποχή. «Ετούτη η αγία είναι εδώ εις την Κύπρον, και είναι ασκήτρια». Παρά τις προτροπές των ευσεβών γονιών της να νυμφευθεί, εκείνη σε νεαρή ηλικία τους είπε απλά και χαρούμενα πως θα γινόταν νύμφη ενός άλλου, κατεξοχήν Νυμφίου, του Χριστού.

Έτσι ακολούθησε τη μοναστική ζωή.

«Ετούτης της αγίας Φωτεινής ευρίσκεται το άγιόν της σπήλαιον όπου ασκήτευσεν εις την επαρχίαν του Καρπασίου, εις ένα χωνρίον όπου κράζεται [ονομάζεται] Άγιος Ανδρόνικος». Το ασκητήριό της έγινε τόπος προσευχής και νηστείας για την ίδια και τόπος προσκυνήματος των πιστών και ιδιαίτερα των δικών της και των συγχωριανών της. Στο ασκητικό της σπήλαιο η Φωτεινή έλαμπε πραγματικά από το φως του Χριστού, καλλιεργώντας τις αρετές του και εκπέμποντας ταυτόχρονα φως, που οδηγούσε και τους άλλους στην κατά Θεόν ζωή. Γι' αυτό ο Θεός την χαρίτωσε και ενώ ζούσε, ώστε να τελεί θαύματα προς θεραπεία ψυχών και σωμάτων. Στο σπήλαιο αυτό αγωνίστηκε για ολόκληρη τη ζωή της και εκεί την ενταφίασαν.

Και μετά τον θάνατό της συνέχισε η Αγία να σκορπά πλουσιοπάροχα στους πιστούς

τη θαυματουργό χάρη του Θεού. «Ετούτη η αγία ποιεί πολλά και τεράστια θαύματα, τόσοι εις πιστούς, όσοι και εις απίστους, διατί προφθάνει εις τους πόνους των οφθαλμών και λευκώματα, και από ετούτα τα πολλά θαυμάσια όπου κάμνει, φαίνεται ότι πως είναι αληθώς αγία καθολική, και δεν είναι καμμία αμφιβολία, έστοντας όπου είναι πολλούς χρόνους και την έχουν εις πολλήν ευλάβειαν πιστοί τε και άπιστοι, ως καθώς το επροείπαμεν, διά τα πολλά θαυμάσια όπου κάμνει, και συνάγονται [μαζεύονται] πολλοί Χριστιανοί από το νησίν όλον, και της κάμνουν μεγάλην πανήγυριν».

Φαίνεται πως στα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας αγνοήθηκε ο τάφος της Αγίας. Επί αρχιεπισκόπου Σιλβέστρου (1718-1732), ο επιστάτης του μοναστηριού που υπήρχε προς τιμήν της Αγίας και ανήκε στην πνευματική δικαιοδοσία της Αρχιεπισκοπής, ο οικονόμος Άνθιμος η Νικόδημος, κατά άλλους, στην προσπάθειά του να ευρυχωρήσει το ασκητικό σπήλαιο, βρήκε τον τάφο της Αγίας και μέσα σε αυτόν το λείψανό της.

Επάνω στο λείψανο βρισκόταν σταυρός με γλυπτά γράμματα και με επιγραφή: «Φωτεινή. Παρθένος νύμφη. Χριστού».

Τότε μετέβη εκεί ο αρχιεπίσκοπος Σίλβεστρος, ο οποίος επιλήφθηκε του όλου γεγονότος, και διευκρινίστη καν τα περί της Αγίας. «Και έτσι το πιστεύομεν και ημείς όλοι μας αναμφιβόλως, ως καθώς ώρισεν η αγία του Μακαριότης», γράφει ο Ακάκιος Μοναχός στο συναξάρι της Ακολουθίας (1732/33).

Μάλιστα από τότε, μας πληροφορεί ο Καρπασίτης Μοναχός. «Εξόχως ξεχωριστά έρχεται ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου την αγίαν της ημέραν, όπου γίνεται η εορτή της, και τελεί την θείαν μυσταγωγίαν, και γίνεται πολλή χαρά εν εκείνη τη ημέρα, και έτσι το έχουν όλοι οι αρχιερείς όπου αρχιεράτευον εις το νησί της Κύπρου, να υπαγαίνουν εις την αγίαν της εορτήν, και να λειτουργούν με πολλήν παρρησίαν και ευλάβειαν»».

Το 1974 τα ιερά λείψανα της Αγίας μεταφέρθηκαν στην Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου.

Το σπήλαιο βρίσκεται κοντά στον δρόμο Λευκωσίας-Ριζοκαρπάσου. Κάποιος κατεβαίνει σε αυτό με σκάλα, που αποτελείται από είκοσι τρία πέτρινα σκαλοπάτια. Το σπήλαιο χρησιμοποιήθηκε, όπως αναφέρθηκε, και ως ναός. Το αγίασμα μετά την τουρκική εισβολή του 1974 στέρεψε.

Στις 2 Αυγούστου, ημέρα μνήμης της αγίας Φωτεινής, γινόταν μεγάλη πανήγυρη κάθε χρόνο, μέχρι και την τουρκική εισβολή του 1974.

Απολυτικίον

Καρπασέων το κλέος και Κυπρίων αγλάισμα, και των ασθενούντων η ρώσις, των πεπηρωμένων ανάβλεψις, των προς σε πιστώς προστρεχόντων εν τω θείω ναώ σου, πανένδοξε, τας ιάσεις παράσχου τοις δούλοις σου πάντοτε, ίνα ευχαρίστως κράζωμεν. Φωτεινή Οσία, νύμφη Χριστού καλλιπάρθενε. Δόξα τω σε δοξάσαντι, δόξα σε τω στεφανώσαντι, δόξα τω ενεργούντι διά σου, πάσιν ιάματα».

Έτερον απολυτικίον

Καλλιπάρθενον νύμφην εγκωμιάσωμεν, της Καρπασίας λαμπάδα, θεοειδή Φωτεινήν, την ασκήσεως φωτίσασαν πυρσεύμασι, και θαυμασίων αστραπαίς, νήσον Κύπρον ευσεβώς· βοώντες· μη διαλίπης. Χριστώ πρεσβεύουσα πέμψαι. ειρήνην και το μέγα έλεος.

1. Βλ. Χάκκετ, Ιστορία, τ. Β΄, σ. 217. Σπυριδάκι. «Εισαγωγή», σαι κη-κθ΄. Βλ. επίσης Γ. Κάκκουρα, «Η αγία Φωτεινή». Πνευματική Έπαλξη 43 (Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2001) 126-127. Αρχιμ. Φ. Ιωακείμ. «Οσία Φωτεινή η Κυπρία», Ο Ζωοποιός Σταυρός 106-110 (2010) 669-672.
2. Diomede Strambali, Chronicha, a. 14. Florio Bustron. Historia, σ. 34 (μετάφραση, σ. 28). Αρχιμ. Κυπριανού. Ιστορία Χρονολογική, σ. 352.
3. Νέα Ακολουθία περιλαμβάνεται στα Κύπρια Μηναία, τ. Γ΄ (Αύγουστος), Λευκωσία 2008, σσ. 21-31.
4. Λεοντίου Μαχαιρά, Χρονικόν, §34, σσ. 32-34.
5. Κ.Σ. α. 83.
6. Στο ίδιο, σσ. 92-93.
7. Στο ίδιο, σσ. 90-91.
8. Στο ίδιο, σ. 91.
9. Στο ίδιο, σσ. 90-91 και σημ. 1. Ο οικονόμος αναφέρεται με το όνομα Νικόδημος στη σημείωση των εκδοτών, στο κείμενο του Ακακίου δεν κατονομάζεται. Στην Ακολουθία του Τειρμεντζόγλου ο οικονόμος φέρει το όνομα Άνθιμος: «ευρίσκετον εις εκείνον το μοναστήριον, ένας οικονόμος άνθυμος το όνομα, ο οποίος θέλοντας να ευριχορίση τον σπούλαιο, έσκαψε κατά δυσμάς, και εκεί ευρίκεν ένα άγιον λείψανον» (χφ. Κιτίου 25, φ. 277r.9-14).
10. Κ.Σ. σ. 93.
11. Στο ίδιο, σ. 91.
12. Κ.Σ. σ. 83.
13. Κύπρια Μηναία, τ. Γ΄, σ. 25.

Από το βιβλίο «Καρπασία Χερσόνησος Αγίων», της Ιεράς Επισκοπής Καρπασίας, Λευκωσία 2021.

Πηγή: pemptousia.gr (Επιμέλεια Στέλιος Κούκος)